

УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

ИЩЕЙКИН Тимур

Полтавський державний аграрний університет
<https://orcid.org/0000-0002-9311-6904>
e-mail: ishcheikin.tymur@pdau.edu.ua

ОЛІЙНИК Аліна

Полтавський державний аграрний університет
<https://orcid.org/0000-0002-0274-5204>
e-mail: alina_oliinyk@pdau.edu.ua

БИЧКОВА Наталія

Полтавський державний аграрний університет
<https://orcid.org/0000-0001-7624-072X>
e-mail: nataliia.bychkova@st.pdau.edu.ua

У статті проаналізовано важливість контролю в системі економічної безпеки підприємства. Доведено, що контроль і оцінка ризиків є вагомими елементами управління будь-якою системою. Обґрунтовано, що для підвищення економічної безпеки підприємства потрібно почати з розробки стратегії управління ризиками. Зазначено, що застосування ефективних методів у практичній діяльності є важливим елементом успішного управління підприємством, бо допомагає не лише виявити потенційні проблеми та покращити результативність, а й сприяє динамічному розвитку та зростанню економіки.

Ключові слова: економічна безпека, системний підхід, комплексний підхід, елементи контролю, моніторинг ризиків.

IMPROVEMENT OF CONTROL IN THE SYSTEM OF MANAGEMENT OF ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

ISHCHEIKIN Tymur, OLIIYK Alina, BICHKOVA Natalia

Poltava State Agrarian University

The article analyzes the importance of control in the system of economic security of the enterprise. Since production and business under modern conditions require effective control in the economic security management system of the enterprise. To achieve this goal, it is important to implement a system of risk monitoring and analysis, monitor financial indicators and optimize production processes. It is also important to have clearly defined crisis management procedures and action plans in case of problems. In order to successfully improve control in the economic security management system of the enterprise, it is recommended to involve qualified specialists with relevant experience and use modern technologies in this field. It is also necessary to create mechanisms for constant monitoring and updating of the control system in order to ensure constant development and improvement of the efficiency of management of economic security of the enterprise. It has been proven that risk control and assessment are important elements of any system management. It is substantiated that in order to increase the economic security of the enterprise, it is important to develop risk management strategies. This will allow identification of potential threats and ways to avoid them or reduce the impact on the company's activities. It is also important to take into account internal and external factors that can affect the success of the business. It is noted that the application of effective methods in practical activities is key to successful enterprise management. Effective methods help to optimize processes, reduce costs, improve productivity and ensure business stability. It is important to constantly improve and implement new management methods to achieve success in the market.

Keywords: economic security, system approach, complex approach, control elements, risk monitoring.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Традиційні методи контролю в управлінні економічною безпекою стають неефективними в умовах розвитку загроз і викликів у бізнес-середовищі. Необхідно підвищити дієвість і результативність механізмів контролю для захисту фінансових, операційних і стратегічних інтересів підприємства. Ця проблема безпосередньо пов'язана з важливими науковими та практичними завданнями, такими як розробка інноваційних стратегій контролю, використання технологій для моніторингу та аналізу в реальному часі та узгодження заходів контролю з динамічною природою ризиків у бізнес-ландшафті. Вирішуючи ці виклики, підприємства можуть завчасно зменшувати ризики, вдосконалювати процеси прийняття рішень і, зрештою, зміцнювати свою економічну безпеку в умовах швидкої зміни та конкурентного ринкового середовища.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед науковців, які досліджували питання контролю в системі економічної безпеки підприємства є: Ортинський В.Л. [1], Живко З.Б. [2], Покропивний С.Ф. [3], Олійник А.С., Ищейкин Т.С. [4], Ілляшенко С.М.

---

[5], Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. [6], Отенко І. П., Іващенко Г. А., Воронков Д. К. [7], Васильців Т.Г. [8], Пуцентейло П.Р., Гуменюк О.О. [9], Суханова А.В. [10] та ін.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Дослідження економічної безпеки на підприємствах є важливим процесом, який потребує подальшого удосконалення і дослідження недосліджених аспектів. Незважаючи на наявність багатьох публікацій на цю тему, є деякі недоліки і підходи, які залишаються недостатньо вивченими. Майбутні дослідження мають на меті розкриття нових аспектів контролю в системі управління економічною безпекою підприємства для їх подальшого удосконалення.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження аспектів удосконалення контролю у системі управління економічною безпекою підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Захист економічної безпеки підприємства потребує системного підходу, який охоплює всі ключові аспекти діяльності підприємства. Основні напрямки економічної безпеки включають [1; 2]:

1. Фінансова безпека – контроль за фінансовими потоками, мінімізація ризиків шахрайства, управління борговим навантаженням, аналіз платоспроможності контрагентів.
2. Інформаційна безпека – захист конфіденційних даних, впровадження систем кібербезпеки, боротьба з промисловим шпигунством.
3. Кадрова безпека – перевірка надійності персоналу, запобігання внутрішнім загрозам, мотивація працівників до лояльності.
4. Юридична безпека – дотримання законодавчих норм, правильне оформлення договорів, мінімізація правових ризиків.
5. Технічна та фізична безпека – захист матеріальних активів, впровадження систем відеоспостереження та контролю доступу.
6. Стратегічна безпека – аналіз ринку, конкурентна розвідка, довгострокове планування.

Системний підхід передбачає не лише розробку заходів безпеки, а й постійний моніторинг та вдосконалення, щоб вчасно реагувати на нові загрози.

Комплексний підхід до захисту інтересів і ресурсів є важливим для будь-якого підприємства. Це включає в себе поєднання різних стратегій та методів, які спрямовані на максимальний захист інформації та активів. Він може включати в себе впровадження технологічних заходів, навчання персоналу щодо кібербезпеки, регулярну оцінку ризиків та впровадження відповідних заходів для їх зменшення. Застосування цього комплексного підходу допоможе підприємству ефективно захищати свою інформацію та ресурси від потенційних загроз [3].

Систематизація економічної безпеки є важливим елементом успішного управління підприємством. Цей процес допомагає підприємству зберігати стабільність у фінансових питаннях, а також адаптуватися до змін на ринку. Аналізуючи поточну ситуацію та виявляючи ризики та можливості, підприємство може приймати обґрунтовані рішення щодо розвитку та забезпечення конкурентоспроможності.

Економічна безпека підприємства грає важливу роль у його успішному функціонуванні. Забезпечення надійності системи економічної безпеки допомагає захистити підприємство від різних загроз і ризиків, що можуть виникнути. Ефективне управління ризиками, фінансова стійкість, адекватне планування і контроль є ключовими компонентами успішної економічної безпеки. Дотримання цих принципів дозволяє підприємству забезпечити стійкість і успішне функціонування навіть в умовах невизначеності [4].

Для підвищення економічної безпеки підприємства потрібно почати з розробки стратегій управління ризиками. Найкращий спосіб зробити це – аналіз всіх можливих ризиків, що можуть вплинути на діяльність, та розробити план дій щодо їх управління. Також важливо вивчити ринкове середовище, включаючи конкурентів, покупців та постачальників, щоб мати чітке уявлення про поточні тенденції та можливості. Проведення аналізу конкурентоспроможності також допоможе визначити сильні та слабкі сторони порівняно з іншими на ринку. Нарешті, розвинення механізмів фінансового контролю дозволить ефективно відстежувати та керувати фінансовими ресурсами підприємства, забезпечуючи стабільність і успіх в довгостроковій перспективі. Контроль у фінансово-господарській діяльності є важливим для будь-якого підприємства. Він допомагає уникнути фінансових ризиків, виявляти можливі порушення, забезпечувати відповідність з нормами та законами, а також забезпечувати точність та достовірність фінансової звітності. Ефективне впровадження контролю допомагає забезпечити стійкість та розвиток підприємства.

Контроль на підприємстві – це важлива складова управління бізнесом. Важливо правильно підібрати інструменти та процеси контролю, щоб забезпечити ефективність організаційної та технічної сторони контролю на підприємстві. Деякі основні види контролю включають фінансовий контроль, контроль якості, контроль виробництва та контроль витрат. Крім того, для забезпечення ефективного контролю важливо

використовувати сучасні технології, які допомагають в автоматизації процесів та забезпеченні точності даних [5].

Контроль системи управління займає ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування підприємства. Основні переваги контролю системи управління включають:

- виявлення проблем на ранніх етапах – дозволяє оперативно реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, запобігаючи кризовим ситуаціям;
- підвищення ефективності процесів – контроль сприяє оптимізації витрат, підвищенню продуктивності та якості управлінських рішень;
- досягнення стратегічних цілей – забезпечує відповідність діяльності підприємства його місії, баченню та довгостроковим планам;
- підтримка високого рівня дисципліни – моніторинг сприяє підвищенню відповідальності співробітників та управлінського персоналу;
- підвищення конкурентоспроможності – контроль допомагає адаптуватися до ринкових змін і швидко реагувати на виклики [6].

Ефективна система контролю є невід’ємною частиною успішного управління підприємством. Ефективна система контролю є важливим елементом для забезпечення дотримання працівниками основних принципів та правил роботи всього підприємства. Вона допомагає підтримувати порядок, забезпечувати стабільність і покращувати ділові процеси. Моніторинг і контроль за діяльністю співробітників дозволяє уникнути порушень і ефективно керувати ресурсами підприємства.

Контроль є важливим інструментом управління, який забезпечує ефективність діяльності підприємства. Основні складові контролю включають [7]:

- видання наказів і розпоряджень – встановлення офіційних правил і вимог для працівників підприємства;
- складання звітів – документування результатів діяльності та оцінка досягнення запланованих показників;
- перевірка виконання наказів, програм і постанов – аналіз дотримання встановлених норм та своєчасне коригування процесів;
- оцінка ефективності управлінських рішень – контроль результатів управлінських дій і визначення їх впливу на підприємство;
- аудит і внутрішній контроль – регулярний моніторинг фінансової та операційної діяльності для запобігання ризикам.

Завдяки цим процедурам адміністративний контроль допомагає підтримувати дисципліну, підвищувати продуктивність і сприяти досягненню стратегічних цілей підприємства (рис.1).

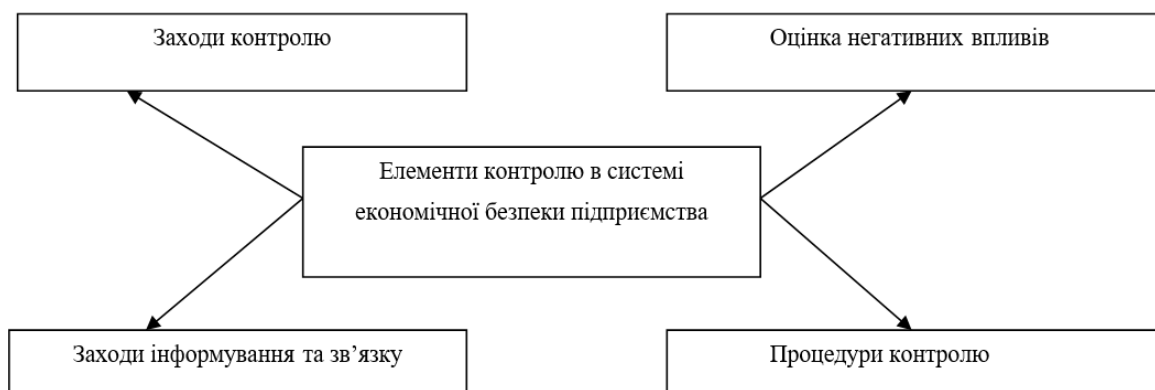

Рис.1. Елементи контролю в системі економічної безпеки підприємства [8; 9; 10]

Контроль і оцінка ризиків є вагомими елементами управління будь-якою системою. Це допомагає ідентифікувати потенційні небезпеки або проблеми, які можуть виникнути, та приймати вчасні заходи для їх уникнення або зменшення впливу на систему. Відповідний контроль і оцінка ризиків дозволяють забезпечити стабільність і ефективність управління системою. Ідентифікація потенційних негативних впливів, аналіз їх наслідків та вжиття відповідних заходів – першочерговий етап у запобіганні можливих проблем. Це допомагає зменшити можливі збитки та ризики у майбутньому.

Використання достовірної та корисної інформації про ресурси, які має підприємство, а також про результати його попередньої діяльності є важливим аспектом при прийнятті правильних рішень керівниками. Ця інформація допомагає глибоко проаналізувати ситуацію, зрозуміти поточний стан справ і ризики, а також прогнозувати майбутні результати діяльності підприємства. З її допомогою керівництво може приймати обґрунтовані рішення, планувати стратегію розвитку і підвищувати ефективність діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, посилення ефективності контролю може допомогти забезпечити не лише вчасність, але й повноту проведення операцій і процесів в підприємстві. Розробка внутрішніх стандартів контролю також грає важливу роль у забезпеченні ефективного контролю. Це дозволяє встановити чіткі критерії і процедури для контролювання діяльності, що може покращити якість і результативність цього процесу. Застосування ефективних методів у практичній діяльності є важливим елементом успішного управління підприємством, бо допомагає не лише виявити потенційні проблеми та покращити результативність, а й сприяє динамічному розвитку та зростанню економіки. Завдяки ефективним методам управління можна досягти якісно нового рівня управлінської діяльності та досягнути більш високих результатів економічного зростання підприємства.

Література

1. Ортинський В. Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посіб. Київ: Правова єдність, 2009. 544 с.
2. Живко З.Б. та ін. Економічна безпека держави: навч.-метод. посіб. Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2019. 240 с.
3. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: підручник. Київ: КНЕУ, 2000. 528 с.
4. Олійник А.С., Іщейкін Т.Є., Карташов Р.Р., Невкритий М.М. Стратегічне управління економічною безпекою аграрного підприємства у бізнес-середовищі. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024. С. 234–238.
5. Ілляшенко С. М. Інноваційна діяльність і економічна безпека держави. *Управління інноваційною складовою економічної безпеки* : монографія. Суми : Територія, 2018. С. 5–13.
6. Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємств. Київ: Вид-во Європ. ун-ту. 2005. 170 с.
7. Отенко І. П., Івашченко Г. А., Воронков Д. К. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2012. 256 с.
8. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємства України: стратегія та механізм зміцнення: монографія. Львів: Вид-во «Арал». 2008. 386 с.
9. Пуцентейло П.Р., Гуменюк О.О. Основні аспекти формування ефективної системи економічної безпеки підприємства. *Економічний дискурс*. 2017. № 2. С. 37–47.
10. Суханова А.В. Основні складові та принципи економічної безпеки аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. № 2. С. 97–103.

References

1. Ortyns'kyi, V. L. (2009), *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstv, orhanizatsiy ta ustanov* [Economic security of enterprises, organizations and institutions], Vyd-vo « Pravova yednist'», Kyiv, Ukraine.
2. Zhyvko, Z. B. et al. (2019), *Ekonomichna bezpeka derzhavy* [Economic security of the state], Vydavets Chabanenko Yu. A., Cherkasy, Ukraine.
3. Pokropyvnyy, S. F. (2000), *Ekonomika pidpryyemstva* [Enterprise economy], Kneu, Kyiv, Ukraine.
4. Oliinyk, A., Ishcheikin, T., Kartashov, R., and Nevkrytyi, M. (2024), “Strategic management of the economic security of an agrarian enterprise in a business environment”. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky*, no. 6, pp. 234–238.
5. Ilyashenko, S. M. (2018), *Upravlinnya innovatsiyoyu skladovoyu ekonomichnoyi bezpeky* [Management of the innovative component of economic security], Terytoriya, Sumy, Ukraine.
6. Arefieva, O.V., Kuzenko, T.B. (2005), *Planuvannya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstv* [Planning of economic security of enterprises], Vyd-vo « Yevrop. un-tu», Kyiv, Ukraine.
7. Otenko, I. P., Ivashchenko, G. A. and Voronkov, D. K. (2012), *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva* [Economic security of the enterprise], Khneu, Kharkiv, Ukraine.
8. Vasyl'tsiv, T.H. (2008), *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva Ukrainy: stratehiya ta mekhanizm zmitsnennya* [Economic security of enterprises of Ukraine: strategy and strengthening mechanism], Vyd-vo «Арал», Lviv, Ukraine.
9. Putsenteylo, P.R., Humenyuk, O.O. (2017), “The main aspects of the formation of an effective system of economic security of the enterprise”. *Ekonomichnyy dyskurs*, no. 2, pp. 37–47.
10. Sukhanova, A.V. (2019), “The main components and principles of economic security of agricultural enterprises”. *Ukrayins'kyi zhurnal prykladnoyi ekonomiky*, no. 2(4), pp. 97–103.